

स्थानीय राजपत्र

कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड: ६

संख्या: ४

मिति: २०८२।९।२९

भाग — २

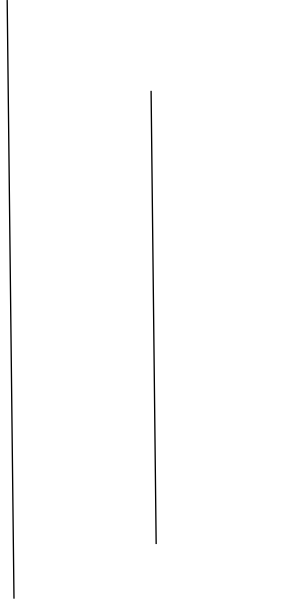
कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

डाँछी, काठमाडौं, बागमती प्रदेश, नेपाल

अस्पताल फार्मसी सेवा निर्देशिका, २०८१

कागेश्वरी मनोहरा नगर अस्पताल
अस्पताल फार्मसी सेवा निर्देशिका, २०८१

कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका
कागेश्वरी मनोहरा नगर अस्पताल
मुलपानी, काठमाडौं

अस्पताल फार्मेसी सेवा निर्देशिका, २०८१

प्रस्तावना:

स्वास्थ्य सेवामा प्रभावकारी रूपमा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्नका लागि फार्मेसी विषयका दक्ष जनशक्तिमार्फत अस्पतालहरुबाट आफ्नै फार्मेसी सेवा सञ्चालन गरी विरामी एवं सेवाग्राहीहरुलाई सुलभ एवं गुणस्तरीय सेवा पुराउन अस्पतालमा आवश्यक पर्ने गुणस्तरिय औषधी एवं अस्पताल जन्य वस्तु माल सामान छिटो छरितो ढङ्गबाट प्राप्त गर्न नेपाल सरकारले जारी गरेको अस्पताल फार्मेसी सेवा निर्देशिका २०७२सँग मिलान हुने गरी कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि(नियमित गर्ने) ऐन २०७४को दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशिका बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस निर्देशिकाको नाम "अस्पताल फार्मेसी सेवा निर्देशिका, २०८१" रहने छ ।

(२) यो निर्देशिका नगर कार्यपालिकाबाट निर्णय भएको मिति देखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,

(१) "नगरपालिका" भन्नाले कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका सम्झनु पर्दछ ।

(२) "अस्पताल" भन्नाले कागेश्वरी मनोहरा नगरअस्पताल सम्झनु पर्दछ ।

(३) "फार्मेसी सेवा" भन्नाले अस्पतालहरुमा सञ्चालनमा रहेका र सञ्चालन गरिने औषधि तथा औषधिजन्य पदार्थ वा सामग्रीबाट दिइने सेवा सम्झनु पर्दछ ।

(४) "समिति" भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित अस्पताल फार्मेसी तथा थेराप्युटिक समिति सम्झनु पर्दछ ।

(५) "अस्पताल फर्मुलरी" भन्नाले अस्पतालमा प्रयोग हुने औषधि तथा औषधिजन्य पदार्थ वा सामग्रीहरुको विवरण पुस्तिका सम्झनु पर्दछ ।

३. अस्पताल फार्मेसी तथा थेराप्युटिक समिति: अस्पतालमा औषधि तथा औषधिजन्य पदार्थ वा सामग्रीहरुबाट दिइने सेवा व्यवस्थित एवं प्रभावकारी रूपमा सन्चालन गर्न अस्पतालमा आवश्यक पर्ने औषधी सर्जिकल लगायत मालसामान छिटो छरितो ढङ्गबाट

व्यवस्थापन गर्न गराउन देहाय बमोजिमको अस्पताल फार्मसी तथा थेराप्युटिक समिति गठन हुनेछ ।

(क) अस्पताल प्रमुख वा निजले तोकेको वरिष्ठ चिकित्सक - अध्यक्ष

(ख) चिकित्सकीय विभाग वा इकाईका प्रमुखहरु - सदस्य

(ग) नर्सिङ विषय हेर्ने प्रमुख - सदस्य

(घ) प्रशासन शाखा प्रमुख - सदस्य

(ङ) आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख - सदस्य

(च) अस्पताल फार्मसी प्रमुख -सदस्य-सचिव

४. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) अस्पताल फार्मसीमा राखिने औषधी र औषधीजन्य पदार्थ वा सामग्रीको सूची निर्धारण गर्ने ।

(ख) आवश्यकता अनुसार औषधि वा औषधिजन्य पदार्थ वा सामग्रीका उत्पादक एवं आपूर्तिकर्ताहरुको पुर्वयोग्यता निर्धारण गर्ने ।

(ग) गुणस्तरको विश्वसनियताको आधारमा कुनै खास ब्राण्ड स्वीकृत वा अस्वीकृत गर्ने ।

(घ) अस्पताल फर्मुलरीको स्वीकृति दिने वा थपघट गर्ने ।

(ङ) औषधीको प्रतिकुल प्रभाव (Adverse Drug Reaction) को अनुगमन गर्ने ।

(च) अस्पतालबाट प्रदान गरिने उपचार सेवा सम्बन्धी निर्देशिका बनाउने ।

(छ) अस्पताल फर्मुलरीमा आधारित औषधीको सूची सहितको प्रेस्क्रिप्सनको ढाँचा तयार गर्ने

(ज) अस्पताल फार्मसीको समय समयमा निरीक्षण, अनुगमन गर्ने ।

(झ) अस्पताल फार्मसी सेवा सञ्चालन सम्बन्धी विषयमा मन्त्रालयको निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

५. समितिको बैठक सम्बन्धी व्यवस्था: (१) समितिको बैठक कम्तीमा प्रत्येक दुई महिनामा बस्नेछ ।

(२) समितिको बैठक बस्नुभन्दा कम्तीमा अठ्चालीस घण्टा अगावै सदस्य सचिवले सबै सदस्यहरूलाई बैठकको कार्यसूची उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(३) समितिको कुल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(४) बैठकको अध्यक्षता समितिको अध्यक्षले गर्नेछ ।

(५) समितिको बैठकको निर्णय उपस्थित सदस्यको बहुमतबाट हुनेछ । मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिनेछ ।

(६) समितिको बैठकको निर्णय समितिको सदस्य-सचिवले प्रमाणित गर्नेछ ।

(७) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

६. अस्पताल फार्मसी सञ्चालन समिति: अस्पताल फार्मसी व्यवस्थित सञ्चालन गर्न गराउन देहाय बमोजिमको फार्मसी सञ्चालन समिति गठन हुनेछ ।

(क) अस्पताल फार्मसी प्रमुख - संयोजक

(ख) अस्पतालको स्टोर हेर्ने प्रमुख वा निजको प्रतिनिधि - सदस्य

(ग) खरिद शाखाका प्रमुख वा निजको प्रतिनिधि - सदस्य

(घ) अस्पताल फार्मसी प्रमुखले तोकेको कर्मचारी - सदस्य-सचिव

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिका अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार अस्पताल फार्मसी तथा थेराप्युटिक समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको बैठक सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि अस्पताल फार्मसी सञ्चालक समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

७. फार्मसी प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार: फार्मसी प्रमुखको काम, कर्तव्य अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) समितिका निर्णयहरू कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

(ख) समितिको बैठकका लागि प्रस्ताव तयार गरी पेश गर्ने ।

- (ग) अस्पतालमा प्रयोग गर्ने औषधीको सूची तयार गर्ने गराउने ।
- (घ) क्लिनिकल फार्मसी सेवा प्रदान गर्न आवश्यक मिलाउने ।
- (ङ) मातहतका कर्मचारीको सुपेरिवेक्षण गर्ने ।
- (च) नियमित मौज्दात तथा म्याद गुज्रने मिति नजिक भएका औषधीहरूको रुजु गरी विक्रि व्यवस्थापन गर्ने गराउने ।
- (छ) समितिले तोकेका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

८. औषधी र औषधीजन्य पदार्थको विक्री मुल्य: औषधी र औषधीजन्य पदार्थको विक्री मुल्य निर्धारण गर्दा यसको खरिद मुल्यमा बीस प्रतिशतमा नबढाई निर्धारण गरिनेछ ।

तर, यसरी विक्री मुल्य निर्धारण गर्दा अधिकतम खुद्रा मुल्य (Maximum Retail Price, MRP) भन्दा बढी हुनुहुदैन ।

९. अस्पताल फार्मसीको लागि जनशक्ति: (१) अस्पतालले फार्मसी सञ्चालनका लागि भएसम्म स्थायी जनशक्तिको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि स्थायी जनशक्ति उपलब्ध नहुन्जेल सम्मका लागि वैकल्पिक व्यवस्थावाट फार्मसी सेवा सन्चालन गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(३) अस्पताल फार्मसी सेवालाई आवश्यक जनशक्ति अस्पतालले प्रचलित नियमानुसार पूर्ति गर्न सकिनेछ ।

१०. अस्पताल फार्मसीको भौतिक पूर्वाधार: (१) अस्पतालले फार्मसी सञ्चालनका लागि औषधी विक्री वितरण संहिता, २०७१ पालना हुने गरी आवश्यक औषधी वितरण कक्ष र भण्डारणको लागि पर्याप्त ठाउँको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(२) औषधी वितरण कक्ष ओस नलाग्ने, सूर्यको प्रत्यक्ष प्रकाश नपर्ने र पर्याप्त भेण्टिलेसन भएको हुनुपर्नेछ । औषधी/ औषधीजन्य पदार्थको लेवलमा तोकिएको सञ्चय तापक्रम अनुकूल भण्डारण गर्नुपर्नेछ ।

(३) फार्मसी संचालन गर्ने ठाउँ सर्वसाधारणले सजिलै देख्ने हुनुपर्दछ र सम्भव भएसम्म अस्पतालको अगाडिको भागमा हुनुपर्छ । आवश्यकता अस्पतालमा एकभन्दा बढी फार्मसी सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

- (४) बिरामीलाई परामर्श दिने उपयुक्त व्यवस्था सहितको ठाउँ रहनुपर्नेछ ।
- (५) विक्री वितरणका लागि अनुपयुक्त वा फर्काउनु पर्ने वा म्याद गुज्रेका वा नष्ट गर्नुपर्ने औषधि तथा औषधिजन्य सामग्री, असम्बन्धित व्यक्तिको पहुँच नहुने गरि सुरक्षित राख्ने छुट्टै भण्डारको व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
- (६) औषधि पूर्जा लिने, डिस्पेन्स गर्ने र भुक्तानी लिने व्यक्ति र ठाउँको उपयुक्त व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- (७) औषधि तथा औषधिजन्य सामग्रीको मौज्दात तथा खपत अभिलेख, विजकीकरण, औषधिको सूचना लेवल औषधि सम्बन्धी समस्याहरुको जानकारी आदि संलग्न भएको उपयुक्त सफ्टवेयर सहितको कम्प्युटरको माध्यमबाट गर्नुपर्नेछ ।
- (८) नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने निःशुल्क औषधीहरु र औषधीजन्य सामग्रीहरुको सूची सबैले देख्न सक्ने गरी राख्नु पर्नेछ ।
- (९) अस्पताल फार्मसी सञ्चालनका अन्य पक्ष औषधी विक्री वितरण संहिता, २०७१ र स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन र स्तरोन्नती सम्बन्धी मापदण्ड निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ ।
- (१०) अस्पतालहरुबाट निःशुल्क प्रदान गर्ने औषधीहरु र सो बाहेकका औषधीहरु स्पष्ट छुट्टिने गरी फार्मसीमा राख्नुपर्नेछ ।
- (११) अस्पताल परिसरमा औषधीको व्यापारिक प्रवर्द्धन सम्बन्धी कुनैपनि क्रियाकलाप गर्न पाइनेछैन ।
- तर, औषधीको वैज्ञानिक प्रस्तुति गर्नुपर्दा सामुहिक सहभागिता हुने गरी सभा सम्मेलनको रूपमा समितिको स्वीकृतिमा सञ्चालन गर्न बाधा पुग्ने छैन ।
११. बिउ रकम (Seed Money) उपलब्ध गराउने: (१) अस्पताललाई आवश्यक पर्ने गुणस्तरी औषधी एवं अस्पताल जन्य सामग्री छिटो छरितो ढङ्गबाट प्राप्त गर्न अस्पतालले प्रत्येक वर्ष रु बिस लाखमा नघटाई Seed Money को व्यवस्था गर्ने छ ।
१२. निःशुल्क वितरण गरिने औषधी सम्बन्धमा: (१) नेपाल सरकारबाट निःशुल्क वितरण गर्ने भनी तोकिएका औषधि अस्पताल फार्मसीले निःशुल्क उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

(२) निःशुल्क वितरणका लागि तोकिएका औषधी र औषधीजन्य सामग्री तथा पदार्थको आवश्यकता अनुसार मन्त्रालयबाट प्रदान गर्ने अनुदान रकम वा औषधी खरिदका लागि प्राप्त रकमबाट खरिद गर्नपर्ने स्वास्थ्य सेवा विभाग मातहतका अन्य अस्पतालको हकमा विभाग, क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालय र जिल्ला स्वास्थ्य/ जनस्वास्थ्य कार्यालयहरुबाट खरिद गरी उपलब्ध गराइनेछ ।

(३) कारणवश निःशुल्क वितरण गरिने औषधीको मौज्दात नभएको अवस्थामा त्यस्तो औषधी निःशुल्क उपलब्ध गराउन फार्मसी बाध्य हुने छैन ।

तर, निःशुल्क वितरण हुने औषधी र औषधीजन्य सामग्री मौज्दात नभएको जानकारी सम्बन्धीत विरामीको प्रेस्क्रिप्सनमा फार्मसीले जनाइदिनु पर्नेछ ।

(४) सरकारी अस्पतालहरुले निःशुल्क औषधीहरु मौज्दातमा नभएमा पनि अति गरिब र असहाय विरामीलाई औषधी निःशुल्क दिने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ र यो सेवा प्राप्त गर्ने विरामीहरुको विस्तृत विवरण सहितको अभिलेख मासिक रुपमा सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।

१३. निःशुल्क प्राप्त औषधीको वितरण: (१) सबै अस्पतालहरुले कुनैपनि श्रोतबाट निःशुल्क रुपमा प्राप्त भएका वा कुनै कम्पनीबाट बोनस स्वरूप प्राप्त भएका औषधी र औषधीजन्य सामग्रीहरु निःशुल्क रुपमा प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

(२) औषधी तथा औषधीजन्य सामग्रीहरु निःशुल्क प्राप्त गर्दा अस्पताल फर्मुलरीमा सूचीकृत औषधीहरुमा आधारित भई औषधी दान वा उपहार प्राप्त गर्न सकिनेछ

। यसका अतिरिक्त औषधी व्यवस्था विभागले तोकेको वा विश्व स्वास्थ्य संगठनको औषधी दान वा उपहार प्राप्त गर्ने सम्बन्धी निर्धारित मापदण्ड अनुरूप गर्नुपर्नेछ ।

१४. आर्थिक व्यवस्थापन: (१) अस्पताल फार्मसीको अलग्गै खाता हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको खाताको सञ्चालन अस्पताल प्रमुख वा निजले तोकेको व्यक्ति र लेखा प्रमुखको संयुक्त दस्तखतमा सञ्चालन हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको खातामा देहायका रकम जम्मा हुनेछन्

(क) मन्त्रालयबाट प्राप्त रकम,

- (ख) दैनिक विक्रीबाट प्राप्त रकम,
- (ग) स्थानीय निकायबाट प्राप्त रकम,
- (४) फार्मसी सञ्चालन समितिको सिफारिस र समितिको निर्णय विना उपदफा (१) बमोजिमको खातामा रहेको रकम अन्य प्रयोजनमा खर्च गरिनेछैन ।
- (५) प्रत्येक दिनको कारोवार रकम सोही दिन अथवा भोलीपल्टको मध्यान्ह सम्ममा बैंक दाखिला गरिसक्नुपर्नेछ ।
- (६) फार्मसीमा काम गर्ने करारका कर्मचारीको तलबभत्ता लगायतका खर्च उपदफा (१) बमोजिमको खाताबाट मात्र व्यहोरिनेछ ।
- (७) उक्त खाताको रकम परिचालन आय, व्यय को मासिक विवरण अस्पतालको प्रशासनमा उपलब्ध गराउनु पर्ने छ । वार्षिक विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्षको अषाढ १५ गते सम्म प्रतिवेदन सहित उपलब्ध गराउनु पर्ने छ ।
- (८) औषधी बिक्रिको कुल रकमबाट मासिक रूपमा कम्तीमा दश प्रतिशत रकम अस्पतालको मूल खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।
१५. व्ययव्ययको हिसाब: (१) प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महिनाभित्र फार्मसीको आयव्ययको हिसाब गरिनेछ ।
- (२) आयव्ययको हिसाब राख्दा नाफा भएको रकममध्ये नव्वे प्रतिशत रकम अस्पतालको मुल खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।
- (३) आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिनाभित्र आन्तरिक लेखा परीक्षण गराई सक्नुपर्नेछ ।
- (४) प्रत्येक आर्थिक वर्षको अन्तमा फार्मसीमा खरिद भएको अद्यावधिक परीमाण, विक्री भएको परीमाण तथा बाँकी परीमाणको सन्तुलन परीक्षण (Trial Balance) तयार गर्नु पर्ने छ ।
१६. अनुगमन तथा मुल्यांकन गरी प्रतिवेदन: अस्पतालबाट सञ्चालित फार्मसीको नियमित रूपमा अस्पताल प्रशासनले अनुगमन गरी प्रत्येक ६ महिनामा अनुगमन प्रतिवेदन दिनुपर्नेछ ।
१७. अस्पताल फर्मुलरी सम्बन्धी व्यवस्था: अस्पतालले अस्पताल फर्मुलरीमा देहाय बमोजिमको व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

(क) रोगीहरूको रोगको प्रकृति अनुसार अस्पतालका लागि आवश्यक पर्ने औषधि तथा औषधिजन्य सामग्री तथा पदार्थहरू र औषधिको डोसेज फर्मको सूची अस्पताल फर्मुलरी अद्यावधिक गरि राख्नु पर्ने ।

(ख) अस्पताल फर्मुलरीमा न्यूनतम जानकारीका रूपमा औषधिको सूची, औषधीको मात्रा, बनावट र क्षमता (Dosage Form and Strength) साथै सञ्चय सम्बन्धी निर्देशन हुनुपर्दछ । थप जानकारीका रूपमा औषधीको प्रयोग गर्न सकिने वा नसकिने अवस्था (Indication or Contraindications), औषधीको नकारात्मक प्रभाव, औषधी सेवन गर्दा अपनाउनुपर्ने सावधानी, औषधीको तुलनात्मक मुल्य आदि विवरण समावेश गर्नुपर्ने ।

(ग) अस्पताल फर्मुलरी तयार नभएसम्म औषधि तथा औषधिजन्य सामग्री र पदार्थको सूची तयार गरी कार्य गर्नुपर्ने

(घ) अस्पताल फर्मुलरीमा अत्यावश्यक औषधिको राष्ट्रिय सूचीमा समावेश भएका औषधिहरूलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने ।

१८. फार्मसी सञ्चालन सम्बन्धी सफ्टवेयर: प्रत्येक अस्पताल फार्मसीले मन्त्रालयले तोके बमोजिमको एकरूपता कायम हुने सफ्टवेयरको प्रयोग गर्नुपर्नेछ । यस्तो सफ्टवेयरमा एण्टीमाइक्रोबियल एवं लागु औषधीको विवेकपूर्ण प्रयोग र अभिलेखीकरण समेत सुनिश्चित गरिनेछ ।

१९. निर्देशन दिन सक्ने: यस निर्देशिकामा उल्लेख गरिएका वाहेक अस्पताल सञ्चालन समितिले समय समयमा फार्मसी सञ्चालन सम्बन्धी विषयमा आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र सो निर्देशन पालन गर्नु फार्मसीको कर्तव्य हुनेछ ।

.....

आज्ञाले
पुरुषोत्तम सुवेदी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०८१।१२।२६

प्रमाणिकरण मिति: २०८१।१२।२६

